

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ

БАҲОСИ 80 ТИЙИН

ШАРҚОНА МЕҲМОНДЎСТЛИК

Ўзбек халқига бирон нисбат қўшиб айтиладиган бўлса албатта, меҳмондўстлиги алоҳида таъкидланади. Бу бежиз эмас. Чунки меҳмонни кутиб олишдан то иззат-хурматини бажо келтириб, кузатиб қўйишгача бўлган қадимий анъаналаримиз бундай таърифнинг нақадар ҳаққоний эканлигига гувоҳ.

Бироқ кейинги вақтда меҳмондўстлик сўзи азалий моҳиятини йўқотгандек туюлади менга. Жамиятимизда юз берган қатор ўпирилишлар, миллат табиатига мутлақо ёт удумлар меҳмон кутиш маданиятимизга ҳам шундай таъсирини ўтказдики, оқибатда сунъийлик вужудга келди. Фақат ташқи кўринишгагина зўр бериш Шарқнинг ўзига хос бўлган ички моҳиятни англаш тушунчасини сиқиб чиқарди. Ҳар нарсга юзаки, ҳатто лоқайд қарайдиган бўлдик.

Хонадонимизга келадиган келин дастлаб шампан виносининг «гулдиросли садоси» остида кутиб олинадиган бўлди. Расмий доираларда эса меҳмонни нон-туз билан қарши олиш одатга айланди.

Нон-туз — буюк неъмат. Ҳар қандай меҳмонни ушбу неъматлар ила сийлаш ҳам қарз, ҳам фарз. Лекин оддий, инсонийликка хос бўлган бундай муруватни кўз-кўз этиш, унга расмий тус бериш Шарқда удум ҳисобланмаган. Қолаверса, атлас либосларда товланиб, номаҳрам меҳмонга тавозе этишлар ҳам ибдо парварчи уранган Шарқ аёли учун зид, деб қаралганлиги маълум.

Инсоннинг касби қори, тутган мавқеидан қатъий назар, ҳатто президент билан оддий фуқаро ўртасида ҳам меҳмон сифатида қандайдир чегара белгилаб қўйилмаган. Мабодо шахслар орасида бундай тафовут пайдо бўлар экан, албатта у кишиларни табақалаштириб қўяди, мезон бузилади. Натижада адолатсизлик вужудга келади. Муайян шахсларнинггина манфаати ҳимоя қилинади ва ниҳоят жамиятнинг маънавий емирилишига асос бўлиши мумкин.

Табиат қонунларида ўзгаришга маҳкум этилмаган нарса йўқ деймиз. Ҳар бир даврнинг ўзига хос ўзгаришлари, янгича анъаналари пайдо бўлиши табиийдир. Шунингдек, меҳмон кутишнинг юқорида тилга олинган жиҳатлари ҳам кимлар учундир замонвийлик рамзи бўлиб кўриниши мумкин.

Маънавиятимизнинг шаклланиши ва тарққий этиши учун бизда ниҳоятда бой манба мавжуд. Бу — тарих. Фақат унга жоҳилона назар билан эмас, балки қамоли эҳтиром билан юз бурсак бас. Шундагина моҳиятни англаб етсак не ажаб?!

Юсуф ЗИЕД

Суратчи В. ЗОТКИН

МЕҲР

ЖАМҒАРМА ФАОЛИЯТИДАН

Ўзбекистон Республикаси Болалар жамғармаси Сурхондарё вилояти бўлимининг сайёҳаракати боис вилоятдаги икки юзга яқин кам даромадли оилага гуруч, қанд, ун ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари текин бериладиган бўлди. Вилоят ҳокимияти ана шундай қарор қабул қилди.

Жамғарманинг Қашқадарё вилоят бўлими ҳам шундай мақсадлар учун ўн минг сўм ажратди.

Жиззах ҳокимияти биносида ота-онасиз 80 бола Болалар жамғармасининг нафақа (стипендияси) топширилди. Айни кунда уларга 8 мин 63 сўмлик кийим-чоғал ва пойафзал текин берилди. Яна талабанинг ҳар бирига юз сўмдан стипендия топширилди.

Тошкент шаҳар вилоят бўлимига қарашли кичик корхонанинг ҳар бири камида иккитадан камбўла оилани ўз қарамоғига олди. Шундаги 80 оилага моддий қўллаб-қувватлаш маблағи билан кўмак бериб туради.

КЕЙИНГИ СОНЛАРДА:

Карим БАҲРИЕВ:

АҚЛЛИ БЎЛИШГА МАЖБУРМАН.

Улуғбек МАЪРУФ:

ЖАНОЗАСИЗ КЎМИЛГАН ЙИГИТ.

Азиз АБДУВАЛИ:

ОТАМНИ ҲИБСГА ОЛИШГАНДА ТУФИЛГАНМАН.

ТАЖРИБА

Ғузордаги Эшонқудук қишлоғида жойлашган Камолиддин Бехзод номли мактабда ўтган йили биринчи — туққинчи синф ўқувчилари иккига бўлиниб, қизлар алоҳида, ўғил болалар алоҳида хоналарда сабоқ ола бошлаган эдилар. Натижа кутилганидан ҳам зиёда бўлиб чиқди, ўқувчиларнинг ҳуққи, фанларни ўзлаштиришлари сезиларли даражада яхшиланмоқда, деб хабар беради Абдусмад Раҳимов.

ТАБИБАНИНГ ҲИММАТИ

Хоразм томошагоҳларида даволаш сеанслари ўтказган Қизлархон табиб кўплаб хасталарнинг дуосини олиш билан бирга Орол фожисидан азоб чекаётган минглаб укаларини, афгон уруши ногиронларини ҳам унутмади. Уларга саховат кўлини чўзди: жумладан, Урганч шаҳар байналмилалчи жангчилар кенгаши жамғармасига йнгирма етти минг сўм ўтказди.

Шунингдек, табиба вилоят болалар жамғармасига ҳам анча пул билан ёрдам берди.

ЯНА БИР УЮШМА

Тошкентдаги «Турон» ижодий уюшмаси рўйхатдан ўтди. Унинг мақсади — миллий қадриятларимизни тиклашга ҳисса қўшиш. Уюшма президенти Исоқ Рўзиқулов жаноблари.

ИККИ ОЛГАНИ ДУРУСТ

Мен раҳбарлик қилаётган 2-синфда Жамшиджон исмли бола бор. Қўнлардан бир кун «Хўснихат» дарсида ўқувчиларнинг уй вазифасини қандай бажарганликларини текширар эканман, унинг дафтаридаги жуда чиройли ёзувга кўзим тушди. Хатолари ҳам деярли йўқ эди. Ёзувни ўқувчиларга кўрсатиб, Жамшиджонни рағбатлантириб қўйдим.

Яна бир кун, дафтаридагидини доскага ёзиб кўрсат, деб сўраган эдим, унинг ранги қизариб «дадам ёзиб

берган эди», деди-ю йиғлаб юборди.

Шу-шу Жамшиджоннинг илгариги фаоллиги, ҳозиржавоблиги ҳам йўқолди-қолди.

Азиз ота-оналар, фарзандингизга ёрдам беринг, лекин меҳнатингизнинг баҳосини унга юклаган. Сизнинг ҳимматингиз билан «беш» олгунча, ўз ақли билан «икки» баҳо олгани дуруст.

Самад МАХМАЕВ,
Самарканд вилояти

МЕҲРИБОНЛАРИНИ
ТОПИШДИ

Муштарийлар суратдаги маъсум гўдакларни танишган бўлса керак. («Меҳрибонлар», «Оила ва жамият» 6-сон). Булар ўша ота-онасиз қолган олти болаларнинг энг кичиклари — Музаффар ва Мухтор. Фақат улар бу гал меҳрибонлари билан бирга. Фарҳод ва Машаққатхон (маълум сабабларга кўра, уларнинг исм-шарифларини, манзилларини аниқ айтмайлашмиз) етимларга ота-оналиқ қилишдек улғу савоб йўлини тутдилар.

— Икки гўдакни тарбиялаб, вояга етказиш имконимиз бор. Шундай экан, қандай қилиб бу йўлни танламаслигимиз мумкин эди? — дейди Фарҳод, — ниятимиз кўп. Шу болаларнинг ортидан худо ўзимизга ҳам фарзанд ато этса, зора.

Очиғи, Музаффар ва Мухторнинг аянчли қисмати ҳақида ёзишдан аввал бироз иккиланган эдим: икки гўдакка

ота-оналиқ қиламан дегувчилар топила-микан? Бу томони қимматчилик, таҳчиллик бўлса!..

Шубҳаларим ноўрин чиқди. Гўдакларга оталиқ, оналиқ қилиш ниятини билдирган юзлаб кишиларнинг бизга мурожаат қилишлари бунни исботлаб турибди. Минг шукрки, элимиздан одамийлик, меҳроқибат ва муруват кўтарилмаган экан.

Шу ўринда, бир инсон — Сайёра опа ҳақида ёзмасдан иложим йўқ. У киши Тошкентдаги 137-болалар боғчасининг мудираси. Мухтор ва Музаффарнинг тақдиридан қайғуриб, тахририятимизга мурожаат қилган, уларнинг ота-она меҳрига етишиш бахтига сабабчи бўлган ҳам Сайёра опадирлар. Биламизки, Сайёра опа бундай савобли ишларга илгари ҳам кўп бош-қош бўлганлар...

Хуллас, икки гўдак ўзига меҳрибон ота-она топди. Тирноққа зор икки инсон фарзандли бўлди.

Улғубек МАЪРУФ,
«Оила ва жамият» муҳбири

РЎЗНОМА САҲИ-ФАЛАНАЕТГАНДА қувончи хабар илдики. Манфаат бувининг яна икки наби-раси — Маъруф ва Мансурга ҳам меҳрибонлар топилди. Улар Навоийнинг Уч-қудук шахрига жўнаб кетишди.

Тошпўлат МАМАН.
Иштихоннинг Баҳрин қишлоғидан.
41 ёшда,
6 нафар фарзанди бор. Маълумоти — ўрта. Умумий овқатланиш муассасида, жамоат хўжалигида омбор мудир, хўжаликда кассир вазифасида ишлаган, Русия бозорларининг «чангини чиқарган», Ўзбекистон чайқов бозори ҳақида гапирмасак ҳам бўлади. Қисқаси «бозор кўрган йигит».

Мухтарам жаноблар!

Одамлар савдогар деб эшитишса, дарров уни тавқи лаънат сиртмоғига осишади. Аслида савдогарлик ҳам ўзининг минг бир машаққатига эга санъат, савобталаб касб. Эплаган одам савдогарлик қилади. Қолаверса, савдогарлик давом этаверади, уни давлатнинг купони ҳам, ҳатто, қонуни ҳам тўхтата олмайди.

Бир таклифим бор. Қонун йўли билан савдогарликка йўл очиб бериш керак. Масалан, туманимизда 200 га яқин қишлоқ бор. Одатда ҳар бир қишлоқнинг камида бешта савдогари бор. Демак, туман бўйича мингта. Лекин шуларнинг 200 нафаригина бозорда савдо қилади. Улар кимларнингдир «одам»лари. Бошқалари миршаддан кўриқиб, бу ишларни қишлоқма-қишлоқ юриб давом эттиришяпти. Келинг, қонун уларга йўл берсин у минг киши бозорда савдо қилиб ўтирибди, дейлик. Улардан ҳар бири минг сўмлик мол олиб чиқса, бозорда 1 млн. сўмлик мол тўпланади, яъни бозор пештахтасида маҳсулот кўпаяди. Бу нархнинг ўз-ўзидан пастга тушишига сабаб бўлади.

Хўш, савдогар маҳсулотни қаердан олади, демоқчимисиз?

Фабрика, завод, кичик корхоналар, ширкатлар ва шунга ўхшаш ишлаб чиқарувчи ташкилотларнинг эшигини савдогарлар учун очиш керак. Улар бемалол корхоналар билан алоқа қила олишсин.

Уларнинг маҳсулотларини сотиш учун давлат дўконлари бор-ку, дея савол беришингиз мумкин. Айтаётган дўконларингизда ҳозир ўша маҳсулотлар борми? Уларнинг ҳаммаси бозорларда сотилапти-ку!

Ҳозирги дўкон мудирларининг 90 фоизи «СелПО»нинг омборидан нарига ўтган эмас. Ўзича мустақил

иш юрита олмайди. Чунки у тайёр маҳсулотни сотиб ўрганган.

Ҳозир Ўзбекистон бўйича камида 120 минг савдогар бор. Айтайлик уларнинг ҳар бири давлатга ойига 300 сўмдан солиқ пули тўласин. Бу давлат бюджетига ойига 36 млн. сўм келиб тушади дегани.

Ҳа, айтгандек, ҳозирги танг аҳволдан келиб чиқиб, озиқ-овқат маҳсулотлари билан савдогарлик қилишни ман этиш керак. Наша ва қурол билан савдо қилиш таъқиқланиши эса ҳаммага аён.

Давлат бюджетига 36 млн. сўм пулнинг 10 млн. ини милиционерларнинг ойлик маошига қўшиб берсак-да, уларнинг иш ҳақи кўпайиб, шароити баҳоли қудрат яхшиланса. Савдогарларга маҳсулотларни ташиб юриш ҳуқуқи берилгач, пора бериш тўхтайдими, милиционерлар ҳам пора талаб қилмайдими. Бюджетда қолган 26 млн. пулни нимага сарфлаш эса ҳукуматнинг иши.

Бу ишларни республика миқёсида бажариш учун «Ўзбекистон савдогарлар уюшмаси»ни тузиш лозим. Уюшма ҳар бир туман банкида ўз ҳисобини очиши ва унга аъзо бўлган савдогарлар давлатга берадиган солигини шу ҳисобга ўтказиши керак. Ҳар бир туман савдогарларини бир киши бошқарса, республика бўйича бу уюшмани 100 киши бемалол бошқара олади. Бу тадбир дўконларни хусусийлаштиришга олиб борадиган энг яқин йўл деб ҳисоблайман. Шу тариқа энг осон йўл билан хусусий дўкондорчиликка ўтилади. Хусусий дўкондорчиликка ўтилгач, мазкур уюшма ўз-ўзидан тарқаб кетиши ҳам мумкин. Чунки бу вақтда маҳаллий савдогарларнинг тажрибаси ошиб, мустақил иш юритадиган бўлади. Мана сизга ҳақиқий майда бизнесменлар мактаби.

ИШТИХОНЛИК
САВДОГАР

КАЛЛАКЕСАР

Сергей Мадуев, лақаби «Червонец». 35 ёш, шундан 17 йиллини панжара ичида ўтказган. Икки бор судланган. Ўғриллар қонунини тан олмаган ҳолда, шафқатсиз жиноятчилар оламида ўзининг шафқатсиз «қонун»ларини яратди. Мадуевни милициягина эмас, Тбилиси (ўғрибуларидан бирини шилган) ва Тошкент («умумдастурхон»дан 200 мингини қоқштириб кетган) мафиялари ҳам таъкиб остига олган, «оға»лари аллақачон унга ўлим ҳукмининг чиқариб қўйишган эди. Зонада 12 нафар «ҳамкасблари» ҳукмини ижро этиш ниятида тунда «Червонец»га пичок, замжирлар билан ташланишди. У эса тўдадагиларни ҳаммасини майиб-мажруҳ қилиб, ўзи соппа-соғ қолди.

Кўп ўтмай, 1988 йилнинг 6 декабрида у зонадан «кетди». Бу сўнгги қочишида темир интизом ўрнатилган тўда тузди. Тўданинг икки аъзоси — ака-ука Казбек ва Беслан Мирзабековларни тартибга бўйсунмагандарни ва гиёҳвандликка, ичкиликка берилганлари учун ишдан четлатди. (Мадуевнинг ўзи фақат лимонад ичарди).

Мадуев ва унинг тўдаси 60 дан ортиқ жиноят содир этган. Шундан 5 таси қотиллик, 4 таси одам ўлдиришга уриниш.

«Червонец»ни 1990 йил, 8 январь эрта тонгда Тошкент вокзалида, Тошкент — Москва поездида қўлга олишди. Жиноят бўлимининг ходими Мадуевни кишан билан ўзига боғлаб қўйди. Шундан сўнг уни вагондан олиб тушишди ва вокзал ёнидаги милиция бўлимига олиб боришди. Бироқ Мадуев кутилмаганда вазиятни бутунлай ўзгартириб юборди: у қўлга олиш гуруҳини... гаровга олди. Қардандир қўлида пайдо бўлиб қолган граната чекини тиши билан юлиб, қичқирди:

— Қўлингни кўтар! Жойингдан қимирласанг, ҳаммангни портлатиб юбораман.

Кейин шарт қўйди:

— Фақат ички ишлар вазири ёки жумҳурия прокурори билан гаплашаман!

Вокзалга уларнинг биринчи ўринбосарлари келишди. Музокаралар эса ҳеч қандай натижа бермади. Лекин на бинони эгаллаб, на «Червонец»ни олиб бўларди: граната исталган дақиқада портлаб кетиши мумкин. Шунда икки «омончи» Ланских, Шаркаевлар ўта қалтис ва нозик операцияни ишлаб чиқишди: Шаркаев «Червонец»нинг қўлига қарата ўқ узди, Ланских эса шу сонияда тушиб кетган гранатага ташланди ва ташқарига улоқтириб юборди.

Москвага Мадуевни кучайтирилган қўриқчилар гуруҳи олиб келди. Бутирка (Москва қамоқхонаси)даги тергов хонасида «меҳмон» учун махсус темир кафас ўрнатишди. Сўроқ пайти панжара ортида, кишанланган ҳолда ўтирар, сўйил тутган икки қўриқчи ундан кўз узмасди.

«Мадуев иши»га 30 кишидан иборат моҳир терговчилар гуруҳи жалб этилган, ишнинг боришини эса шахсан СССР Бош прокурори назорат остига олган эди.

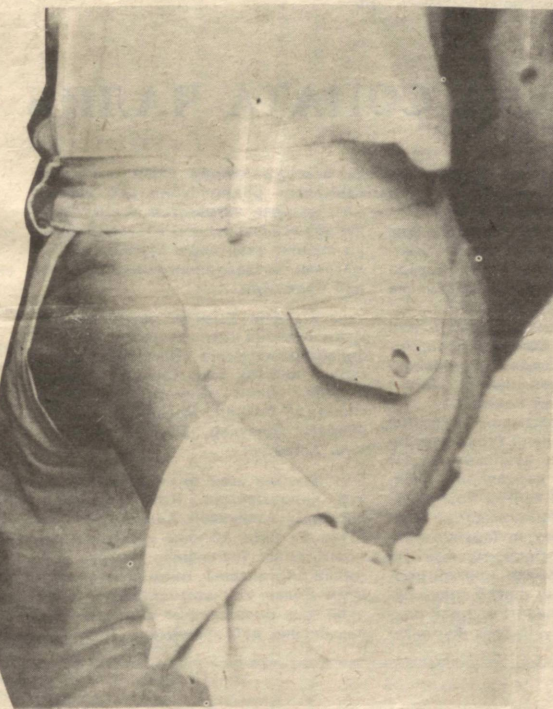
Мадуевнинг Питердаги «фаолияти» текширилётганда уни Санкт-Петербург шаҳар ички ишлар бошқармасининг 1-қамоқхонасига кўчиришди. Мазкур қамоқхона 3300 кишига мўлжалланган бўлса-да, унга ўша пайтда 6850 «мижоз» тиқиштирилган эди. Лекин Мадуевнинг ташвиши уларнинг ҳаммаси келтирган ташвишдан ошиб тушди... Қамоқхона нозири тезда махсус кўрсатмалар берди, ақлга сиққан барча эҳтиёт чоралар қўрилди. «Червонец»ни терговчи ҳузурига 5 зобитдан иборат гуруҳ олиб борар, зиндон эшигида навбатчилик қилувчиларга эса Калашников автоматлари ажратилган эди. Деярли бутун қамоқхона «Червонец»дан кўз-қулоқ бўлиб турар эди. 1991 йил 3 май кун эса у... ёнидан тўппонча чиқариб, ўн уч кишидан иборат қўриқчилар гуруҳини тум-тарақай қилиб юборди! Уни курулсиз-лантиримокчи бўлган майор М. Егоровни тиккасига отиб ташлади, навбатчи ёрдамчиси А. Афанасьевни эса гаровга олди ва ташқарига олиб чикувчи эшакларини очмишга мажбур этди. Қамоқхона ҳовлиси сўнгги дақиқаларда ўраб олинди. Мадуев отишга ҳаракат қилиб кўрди, бироқ тўппонча панд берди. У шундан сўнггина таслим бўлди. Қамоқхонанинг кўҳна деворлари кўп нар-

санинг гувоҳи бўлган, бироқ бундай воқеа етти ухлаб тушига ҳам кирмаган. Шундай кучли таъкиб, муттасил кузатув шароитида тўппонча қаердан пайдо бўлди? Маълум бўлишича, тўппонча Мадуевнинг озодликда юрган пайтларидаги қуроли экан. Тошкентдаги ҳибс чоғида олиб қўйилган бу қурол ашёвий далил сифатида шаҳар прокуратурасининг пўлат сандигида муҳр остида сақланган. Қандай йўл билан у Червонецнинг қўлига тушиб қолди? Ахир сандиқча тергов гуруҳи аъзоларигина яқинлашиш ҳуқуқига эга эди-ку?

Бу ишнинг ечимига КГБнинг Ленинград вилоятидаги ўта муҳим ишлар бўйича терговчиси Валерий Карабанов ва унинг ўртоқлари киришди. Карабанов ўзига хос рекордчи — 20 йиллик фаолияти давомида бирорта жиноятни очмай қўймаган. Бу сафар айбдорни ўз ҳам касблари орасидан қидиришга тўғри келади. Улардан бири

ВА

У на Худодан, на бандасидан қўрқарди. Ўғрилик, тапончилик, қотиллик, хуллас, кўнглига сиққанни қилар, хатто ўз «оға»ларини шилиб кетишдан ҳам тап тортмасди. Бир кунги резина сўйиллар билан қуролланган олти қўриқчи уни «тарбияламоқчи» бўлишди. У олтовини ҳам боғлаб, камарага қулфлаб, калитини навбатчига бериб кетди.

МУҲАББАТ

Мадуевга ёрдам бергани аниқ. Лекин Мадуевга ёрдам бериш — ўзини ўлимга маҳкум этиш-ку?

«Червонец», тергов гуруҳи аъзолари, навбатчи бўлишга зобитлари, қамоқхонадаги бошқа ходимлар такрор-такрор сўроқ қилинди. Барча ҳужжатлар, воқеа содир бўлган жой, Мадуевнинг камераси ва тўппонча сақланган сандиқ кўздан кеиришди. Бироқ ҳеч қандай натижа чиқмади.

«Червонец» Карабановни чалғитишга, терговни атайин чўзишга ҳаракат қилаётганлиги билиниб турарди. Кейин эса очикдан-очик савдолашишга ўтди: хўп, сотқинини айтиб бераман, аммо бунинг эвазига олий жазо — отишга ҳукм қилинмаслиги керак. Карабанов ҳам гапнинг пўсткалласини айтди:

— Сенга ҳеч қандай қафолат беролмай-миз, лекин қўлинг қонга беланган. Ҳақиқатни айтсанг, салгина бўлса ҳам имконият —

Россия Олий кенгашининг авфига умид қилишинг мумкин.

Ниҳоят, «Червонец» таслим бўлди:

— Қуролни берган Снегирева эди.

Ҳа, шунинг учун ҳам Карабановнинг ҳамма ҳаракатлари зое кетган экан-да! У тубанлик, сотқинлик излаган, учратган нарсаси эса... муҳаббат эди. Ҳа, темир панжаралар ортидаги, жиноий иш таҳлалларида даҳшат, қон ифлослик сизиб турган жирканч бир мухитда муҳаббатга дуч келиб турарди.

Иттифоқ прокуратураси ходими ва ашаддий жиноятчи ўртасидаги бу «севги қиссаси» Бутиркада, Москва қамоқхонасида бошланган эди. Сўроқ чоғлари Надежда Снегирева солиқ СССР Бош прокурорининг ўта муҳим ишлар бўйича терговчисидан оддий бир аёлга — севгидан эс-ҳушини йўқотган аёлга айланиб борарди.

Снегирева ақлга сиғмас ишга қўл урди — қуролни Мадуевга олиб берди. Мадуев унга тўппончадан ҳеч қимми отмаслигини, фақат қўрқитиш учунгина фойдаланишга сўз берганди. Қамоқдан чиқиши биланоқ Снегиревага келтириб бериши керак эди...

Валерий Карабановнинг ана бир терговни тугалланди. Жиноят ошкор этилди. Лекин нега у хафа, нимадан кўнгли тўлмаяпти? Сўхбатимиз сўнггида Карабанов ичидагини

Бош муҳаррир:
Қулман ОЧИЛ

ТАҲРИР
ҲАЙЪАТИ:
Жуманазар
БЕКНАЗАР
Дадахон
ЕҚУБОВ
Муҳаббат
ИБОДОВА
Абдухшом
ИРИСБОИ
(бош муҳаррир
ўринбосари)
Тўлқин ҲАЙИТ
(масъул котиб)

ЖАМОАТЧИЛИК
КЕНГАШИ:

Кувондиқ
БЕРДИЕВ
Мейли
ИУЛДОШЕВ
Рўзимат
САФОВ
Абсалом
УСАНОВ
Баходир
ЭШОНХОНОВ
Урол
УЗБЕК

Таҳририят
келган хатларга
ёзма жавоб
қайтармайди.
Шунингдек,
фуқаролар
билан
ташкilotлар
ўртасида
воситачилик
ҳам қилмайди.

Газетамиз
ҳомийлари —
Ғаллаорол
туманидаги
«Ғаллаорол»,
Муборак
туманидаги
Хитой давлат
хўжалиги,
Намангандаги
«Тўқимачи»
маданият
саройи.

МАНЗИЛИМИЗ:

700029,
Тошкент — 29
Намоянишлар
хизмати,
1-бино.
Телефон:
39-43-95
Обуна
индекси 64654
Буюртма 42

Ўзбекистон
Республикаси
«ШАРҚ»
нашриёт-
матбаачилик
концерни
Тошкент шаҳри

У берилиб дойра чалганда энг аввал... ўзи маза қилади. Зарб, ҳаракатнинг зўридан бармоқлари кўринмай кетади гўё, гўёки қандайдир кўринмас куч қўлларини дойрага сеҳрлаб қўйгандай, туганмасдай туюлгучи зарблар аро у ўзини унутади, сув бўлади, сел бўлади. Шу чоғда силкинаётган елкалари қапишган, ҳозир ёйилиб, очилиб кетгучи қанотларни эслатади.

Ер-дўстлари уни Элим дейди, шогирд укалари эса Элим ака деб мурожаат қилади. Аяси учун эса у — болагинам. Довруғи анча-мунча жойларга борган, бир замонлар Жаҳон Ёшлари фестивали дегич гаплар бўларди, у шундай оламшумул кўриклардан бирининг совриндори (Гавана, 1978 йил). Яна хизмат кўрсатган санъаткор, йигирма йилдан буён ўз касбини хор қилмай келаётган иштиёқманд, сериҳлос бир йигит. Ун йиллардан буён Ўзбекистон Халқ ҳофиси Шерали Жўраева «ўнг қўл вазир». Расмий исми-

шарифи Элмурод Исломов, кўнгли ҳам, чеҳраси ҳам очиқ. Уч фарзанднинг отаси. Волидаки Зулфия ая оилалари ҳамда Элёр, Элдор, Ёзозжонларни ёзозлаб, оилада тинчлик, юртга осойишталик соғиниб юрган бир фуқаро. 1959 йилда Тошкентда туғилган. Энг яхши кўрадиган гўшаси ишчилар шаҳарчаси, шу ерда ўсди-ўлғайди, қўни-қўшинининг, одамларнинг меҳрини кўрди, оқ-қорани таниди. Тўрт ёшида жудаликни кўрди, аяси уни тарбиялади, кўнглига ҳам, кўзига ҳам гард кўндирмай, катта қилди. Эндиликда у номи кетган дойрачи, устозлари Тўйчи Иноғомов, Ғофир Азимов, ўз акаси Дилмурод Исломовларни меҳр билан тилга олади, шукрона айтади. Унинг ҳам ўз ўй-кечинмалари, орзу-ниятлари, дунёқараши бор. Миллат дарди, миллий маънавият муаммолари юзага қалққан бир замонда Элмурод билан бўлган гурунгимиз ҳам айнан шу доирадаги гаплар билан бошланди.

ДОИРАДА СОНАТА ЧАЛИБ БЎЛМАЙДИ

— Мана, миллат, мустақиллик деяпмиз. Хўш, санъатда у нималарда кўринаяпти! Минг афсуски, мактаохламаймиз. Илгарилари чавандознинг қамчисидан ҳам билиниб турган, миллий гурур, айтарлик сўнган. Ёзувда ҳам, нутқда ҳам, турмушда ва айниқса санъатда. Тўғри, ҳар бир санъаткордан «Наврўзи Ажам»ни талаб қилиб бўлмайди, лекин... Санъатда шалдир-шўлдир кўпайиб кетди... Сон-саноксиз кўйлар қаердан чиқиб, қаёққа кетаётганини билмай қоласиз.

— Мен фонограммани йўқотиш тарафдориман. Миллий гурур хусусидаги гапларингизга қўшнмаман. Энг арзимаган, майда нарсаларни олайлик. Мана, кейинги пайтда бозор муносабати билан, ойнаи жаҳонда рекламалар кўпайиб кетди. Тарғибот жараёнида биронта ўзбекча мусиқа йўқ. Оверпуча кўйлар билан миллий корхона ва ё буюмларни тартиб қилиб бўладими! Ўзингиз ўйланг: шундай рекламалар миллий мусиқалар жўрлиги-

да берилса қандай яхши. «Эфирда «Камалак» радиоклуби» деб эшитамиз, кетидан янграётган гижинглаган куйдан эса ёқа ўшлаймиз. Мен дойрани шунинг учун яхши кўраман. Унда, масалан, Бетховеннинг сонатасини чалиб бўлмайди...

— Маъқул. Бизнинг муддао эсли муаммоларни қовлаштириш эмас. Сиз билан оромқурсига чўкиб дилдан бир гурунғ қилмоқ эди. Сизни кўпчилик билади, лекин кўпчилик санъаткор сифатида билади. Масалан, уйда, уй ичидаги ҳолатлар, онла, туриш-турмуш дегандай...

— Оилани мен онамларсиз тасаввур қилолмайман. Кейин болалар, рафиқам Маликаҳон. Ҳаммамиз тинч-тотув. Бу энди, еб-ичиб юрибмиз, деганим эмас. Ташвишлар, юмушларимизни биргалашиб, онамни маслаҳатлари билан ҳал этамиз. Юрт ютуқлари ҳам оилаларнинг ютуқлари билан боғлиқ деб ўйлайман.

— Қачон хўрсанд бўласиз!
— Онам хўрсанд бўлганларида.
— Яхши кўрган таомингиз недир!

— Аччиқ чойга оби нонни бўктириб ейиш.

— Фарзандларингиз ким бўлишини истайсиз!

— Ким бўлишидан қатъи назар, тўғри, ҳалол, покиза бўлсин. Касбининг ёмони йўқ, кейин ўз касбини хор қилган одамда ҳам камолот бўлмайди.

— Ҳозир қайси қўшқини эшитгингиз келяпти. Тўрт сатр айтнинг.

— Соғинсам отажоним Излайин қаерлардан!

Соғинсам нур жаҳоним Излайин қаерлардан!

Ҳовлимиз саҳнасида Излари қолганмикин!..

Элмурод ух тортади. «Яхши қўшиқ,— дейди.— Шер акам айтганлар...»

(Жимлик. Мавзуну ўзгартариш керак).

— Бир тўйда меҳмонларга, айниқса, хориждан келган ўзбекларга маъқул бўлган манзара — шогирдларингизнинг ялпи чиқиши бўлди. Ўзимизни килар ҳам анча ҳайратландилар. Уша эпчил йигитчалар ҳақида гапирсангиз. Улар 300 нафардан кўп деяпсиз.

— Ҳақиқатан ҳам, улар шунча бор. Ҳаммаси ҳам келажақда яхши санъаткорлар бўлиб етишишларига ишонаман. Фақат... шу болакайлар касбини, ихлосини ҳурмат қилса, қолаверса мени деб машғулотларга келаётган бўлса, бир истагим бор: аввал онасини ҳурмат қилсин, асло дилзорлик қилмасин! Яхши бўлиши керак. Маъруф Азимов, Мурод Носировлардан, талтайиб кетмаса, зўр санъаткор чиқади. Буёғи яна ўзларига боғлиқ.

Гурунғи шу ерда тўхтатамиз. Гап кўп, лекин кўп гап қўлоққа ёқмаслигини биллиб сўзни мухтасар қилганимиз дуруст. Хуллас, юртда Элмурод Исломов деган дойрачи бор. У санъатда нимагаки эришган бўлса ўз меҳнати, интилишю ихлоси билан эришибди. Ҳаммага ҳам шундай иштиёқ ёр бўлсин. Албатта, дойра билан элнинг қоринини тўйгазиб бўлмайди. Лекин эл деганининг тўйи бор, яхши куни бор. Тўйда дойра янграмаса, у тўй бўлмай қолади. Дойрачи бўлмаса агар... Биласизми, дойрачи бўлмаса нима бўлади! У бўлмаса уста санъаткорлар ҳам ўнг қўлго кесилгандай бў-ўп тура-веради...

С. САИДОВ

БИР КАФТ ТУПРОҚ

Қадимда Бузуржмехрдан «Подшолкининг қудрати нимада» деб сўрабдилар.

— Подшолкининг қудрати 5 нарсада,— дебди у.— Биринчиси — инсофли бўлиш; иккинчиси — душмандан ҳамма вақт воқиф бўлиб туриш; учинчиси — олимлар ва фозилларнинг ҳурмат-этиборини ўрнига қўйиш; тўртинчиси — эл-юртни обод туттиш; бешинчиси — раиятининг ҳол-аҳолидан хабар олиб туриш.

Агар доно вазир бизнинг замонамизда яшаганида эди, олтинчи шарт қилиб, подшоллик фармонларининг сўзсиз бажарилиши деб айтган бўларди, назаримда.

Ҳозир чайқовда нима иста-сангиз топилади. Гўё чайқовчиларнинг шахсий завод ва фабрикаси бордай. Дўконларда нархини ёзиб қўйиш урфдан қолмоқда. Сотувчидан маҳсулот баҳосини сўриштириб, талонда кўрсатилганларини талаб қилсангиз, «борадиган жойингга бор-майсанми!» деб ҳақорат қилади. Ҳа, баъзи савдо ходимларида имон, эътиқод, инсоф қолмади. Бу ҳеч кимга сир эмас. Улар бор нарсани халққа сотиш ўрнига, сунъий тақчилликни юзага келтиришмоқда. Назоратнинг бўлиши, тўғриси айтганда, йўқлиги уларга қўл келмоқда. Ҳаммаси шу кунларда бирон нималик бўлиб қолиш пайида. Бу ҳақли равишда халқнинг норозилигига сабаб бўлмоқда. Улар халқ ғазабидан, қаҳри-

дан қўрқишмайди. Гапининг очиғи, худони ҳам танимай қўйганлари бор. Бу эса яхшиликка олиб келмайди. Ҳеч бўлмаса, Тангрининг азоби-дан қўрқишсин. Бандасининг инсофи кетса, кўзи бир кафт тупроққа тўлмагунча тўймайди.

Шамидулло ОТАҚУЛОВ
Самарқанд

ТЕЗ БИТДИ

Ўтган йили Наврўз байра-мида Қўштепа кишлоқ Шўро-си депутати Бойқўчқор Ғаф-форов: «Эртага мен лой қи-либ, жамоат биносига пойде-вор қўяман», деди.

У белгиланган жойдан туп-

роқ ушатаётганида. Чоршан-би Бозоров ва Абдурасул Остоновлар ёрдамга келди. Уша кунни уч метр девор ури-ди. Ерданчилар кўпаяверди. Тезда сартарошхона, нонвой-хона, ошхона бинолари қад кўтарди.

Июлгача масжид, меҳмон-хона, гўшт дўкони ва бошқа бинолар ҳам қуриб битказил-ди. Кишлоқ Шўроси икки йрим минг, давлат хўжалиги 8 минг ва аҳоли 5 минг сўм йиғиб берди. Қамда 80 минг сўм билан битадиган иш 15—16 минг билан удаланди. Тадбиркорлик, ишбилармон-лик билан бошланган иш тез кунда бажарилди.

Пўлдош МАЛЛАЕВ.
Қашқадарё вилояти.
Ғузур тумани

ТЕГИРМОН ТОВУШИ

Тегирмон товуши... Биз тенгилар, ҳатто 25—30 ёшлардаги кишиларнинг ҳам кўпчилиги, тегирмон товушини эшитмаган. Эҳтимол, нонинг қадрсизла-ниши, тегирмоннинг унутилиши-дандир... Шукрки, кейинги пайт-ларда қарийб унутилмаётган те-гирмонларини ишлатишдек савоб ишга эътибор ошмоқда. Кишлоқ аҳолисига ер, дон-дун бери-лиши, унинг қамеблиги тегир-монга бўлган эҳтиёжни яна оши-ради. Ун тақчил бўлган ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида қанийди барча кишлоқнинг ўз тегирмони бўлса. Ва шоядки, биз ҳам тегирмоннинг мунис, мушриқ товушини эшитишга муяссар бўлсак... Қанийди!..

Фарҳод АРЗИЕВ,
Нурота тумани